

Kutatás örve alatt (4.)

(A délvidéki vérengzés feltárásának politikai összefüggései)

Valami oka csak van annak, hogy ilyen döcögve halad az 1944/1945 során lezajlott délvidéki vérengzés kutatására alakult magyar–szerb akadémiai közös bizottság munkája. Sokan emlegetik, amiatt van ez így, mert sem a magyar, sem a szerb akadémia nem ad rá pénzt. Nem azt firtatjuk, ad-e, vagy hogy az akadémia rendelkezik-e erre szánt pénzzel, hanem magával a téblábolás tényével, mert annak is megvan az oka. Írásunkban azt taglaljuk, mikor kellett államhatalmi, tudományos, egyházi vagy egyéb szervezetnek dönteniük a vérengzésről valamilyen formában, s végül azzal, hogy most ismét dönteni kell-e, hogy végre érdemi munka folyjon. Az elemzést a vérengzés kezdetétől a napjainkig terjedő teljes időszakra terjedően végezzük, természetesen csak a legsúlyosabb döntésekre korlátozva.

„3. A második Jugoszláviának érdeke volt a vérengzés elhallgatása, olyan kezelése, ahogyan a magyar állam eddig tette. A tudományos kutatás ezt a kérdést csak az állampolitika szemszögéből vizsgálta, hamis beállításban tálalta. A milosevići állam nem sokat törődött azzal, hogy az eset megtörtént, és még azzal sem, hogy a délvidéki magyarság első politikai szervezete, a történelmi VMDK megnyitja a kérdést a szerb és a magyar tudományos akadémiák előtt, de – akárcsak a titói rezsim – nem segítette, inkább akadályozta a kutatókat a tények feltárásában, s nem volt hajlandó meghallani a magyarság követelését, hogy a katonai közigazgatás idején, a kollektív büntetési elv alapján kimondott vétkességét hatálytalannítsa és elhárítsa következményeit. A vajdasági parlamentben ugyan foglalkoztak már az üggyel, tekintve azonban arra, hogy a szóban forgó események a központi hatalmi szervek – illetve az általuk bevezetett katonai közigazgatás – irányításával történtek, a mai állam központi szerveire tartozik a következmények elhárítása is.

4. A vérengzés során körülbelül harminc magyar lelkészt, köztük egy püspököt is kivégeztek, s az érintett egyházak még nem nyilatkoztak ügyükben.

5. Tekintettel arra, hogy az eddig jórészt elérhetetlen levéltári anyagok egyre inkább kutathatókká válnak, a további munkában az alábbi feladatokat tartjuk elsődlegesnek:

a) Az eddig felhalmozott anyag kezelésére nélkülözhetetlenné vált egy központi adattár létrehozása, intézményi kezelése. Az anyagok közé be kell iktatni az eddig felállított emlékhelyek dokumentált nyilvántartási listáját.

b) Szükség van helységenként leírni az eseményeket, összegezni az áldozatok számát,

Kövér László házelnök Országháza Emlékereimmel tüntette ki Csorba Bélát, a vérengzés kutatóját, Zagyváné Mérey Emmát, az első rehabilitálási per nyertesét és Weiss Rudolfot, a vajdasági Német Népi Szövetség elnökét

s összeállítani a minél teljesebb helyi áldozati névsort. Különösen hiányosnak minősül a bánási részek eseményeinek ismerete, az ottani áldozati névsor. Sokatmondó, hogy a tanácskozássra nem készült bánási tanulmány. A további kutatómunkához jó alapul szolgálnak az eddig elkészült monográfiák, és az itt betervezett tanulmányok.

c) Össze kell állítani és közzétenni a témával foglalkozó cikkek, publikációk és kéziratok bibliográfiáját.

d) Az eddigi kutatások eredményét – beleértve a könyv alakjában kiadott monográfiákat – hasznos lenne elektronikus módszerrel feldolgozni, és a világhálóra feltenni.

6. Szükségét látjuk, hogy az akkori események tényét beépítsük az utódok tudatába.

7. A vajdasági magyar pártok feladata, hogy a kérdést átléphetetlen küszöbként odategyék a szerb kormány elé.

8. A Zárónyilatkozat szövegének véglegesítésével megbízott testület úgy ítéli meg, hogy a fentiekről levélben tájékoztassa a délvidéki magyar politikai pártokat, a Magyar Tudományos Akadémiát, a Szerb Tudományos Akadémiát és a most formálódó Vajdasági Tudományos Akadémiát.

Újvidéken, 2003. október 27-én.

Csorba Béla s.k., Matuska Márton s.k., dr. Ribár Béla akadémikus s.k.”

(Folytatjuk)